

Tõstamaa Tuuled

Tõstamaa valla
ajaleht
Nr. 12(35)
detsember
1998

Et minna edasi, vaatame hetkeks tagasi

Aastavahetusel on tavaks võtta hetkeks aega, hinnata möödunud, planeerida eelolevat. Tõsisemaks probleemiks vallas on ettevõtluse nõrk tase, normaalselt toimib üksnes kaubandus. See tähendab sotsiaalsete garantiidega töökohtade puudumist, madalat elatustaset, inimeste sunnitud lahkumist jne. Ettevõtlus peab baseeruma eraalgatusel, kahjuks täna see maal nii objektiivsetel kui subjektiivsetel põhjustel ei toimi. Eestis on positiivseid näiteid, kus maapiirkonnas töötab edukalt kalatehas, meierei, puidutööstus jne. Tõstamaal seisavad need tootmishooned tühjana ja ootavad ettevõtjaid. Normaalse tööhõive kindlustamiseks oleks vajalik 5-6 sellise investeeringu tulek valda.

Idaturu langemine halvas niigi probleemiderohket põllumajandust, puudutades valusalt ka suurt hulka inimesi Tõstamaa vallas. Euroopa Liidu käsitluses ei ole põllumajandus üksnes tootmine, vaid ka asustus, elustiil, kultuur. Ilmselt tuleb ka Eestis riiklikul tasemel käsitleda põllumajandust selles kontekstis, panna paika oma rahvuslikke huve arvestav põllumajanduspoliitika. Tõstamaal on võtmeküsimuseks ilmselt oma piimaühistu ja -tööstuse taastamine ning toodangule turunišši leidmine.

Kasutamata võimalusi on väikeettevõtluses ja -tootmises. Ilmselt jätkuks tööd tasemel juuksurile, kingsepale, rätsepale jne. Seda ei saa korraldada keegi väljastpoolt, soov peab tulema inimeselt endalt. Ideede realiseerimiseks saab abi Pärnu ärinõuandlast, kus abistatakse ettevõtete asutamisel, äriplaanide koostamisel, laenuaotluste

vormistamisel raamatupidamise sisseadmisel jne.

Ettevõtluse käivitumine on lähitulevikus Tõstamaa arengule määrav. Omavalitsus ei saa sellesse otseselt sekkuda, küll aga kaudselt soodustada infrastruktuuri arendamisega.

Valla põhiülesanneteks on korraldada laste-, kultuuri- ja tervishoiuasutuste tööd, sotsiaalhoolekannet, elamu- ja kommunaalmajandust, territoriaalplaneerimist, teede korrashoidu. Üritasime töötada selle nimel, et elukvaliteet ja tingimused paraneksid, et inimesed ei peaks siit minema, vaid et siia oleks põhjust tulla, et siia oleks tahtmist investeerida.

Lugedes eelmise aasta jõulukuu vallalehe mõtisklust selle üle, mida kõike tuleks sel aastal teha, on heameel, et paljugi sellest on realiseerunud.

Nagu kogu Pärnumaal, nii oli ka meie üks prioriteete haridus. Milline on laste haridustase, selline on meie elu tulevikus. Eeldused õppetööks loob normaalne koolimaja. Aasta algul läks käiku Pootsi uus koolimaja, septembriks sai renoveeritud Tõstamaa koolimaja kolmas korrus ja küttesüsteem, sisustatud uus arvutiklass koos riistvaraga. Julgen öelda, et koolirahvas on andnud nendele majadele ka vastava sisu, eksamitulemused ja pääs edasi õppima näitavad, et valla koolides antakse tasemel haridust. Ehk tasuks vaid soovida, et õpetataks rohkem hindama oma kodukohta ja nägema eneseteostusvõimalusi siin, et peale kõrgete koolide lõpetamist oleks ka tagasitulijaid.

Jätakuvalt on Tõstamaal võimalik saada korralikku tervishoiuteenust. Uue ettevõtmisena läks käiku taasturavikeskuse veeprotseduuride ruum, samuti sai uued sanruumid hooldekodu. Madis Veskimägi on teinud palju, et kõik toimuks maksimaalselt kohapeal ja ei peaks mõne protseduuri pärast kaugele sõitma. Ainukeseks vallavalitsuseni kostnud probleemiks on olnud pikad ooteajad. Üle mitme aasta tegelesime lisaks teede hõõveldamisele ka nende kapitaalsete remondiga. Remonditud on Kõpu-Kavaru, Vihakse ja Kiraste-Kanamardi teed, koostöös külalanelikega on muutunud paremaks Kastna ja Peerni teed. Julgen öelda, et arvestades liikluskoormust, on meie vallateed suhteliselt heas korras.

1998. aastal said lõplikult valmis Munalaiu ja Manilaiu sadamad, kapitalremondi Pärnu laevatehases tegi läbi Manija liinipaak. (järg lk 2)

Käiku läksid Tõstamaa aleviku uued puhastusseadmed. Seadmetel on veel piisavalt kasutamata võimsust. Väidetavalt moodustab 1/3 uue piimatööstuse hinnast puhastusseadmete maksumus. Kuna Tõstamaal on need olemas, siis ehk soodustab see ka sellelaadseid investeeringuid.

Üks olulisi tööloike on maareformi korraldamine. Täna on jõudnud katastrisse pool valla maadest. Julgen öelda, et ükski majanduslik ettevõtmine maareformi taha vallas pidama ei ole jäänud. Kahjuks ei kasutata maad tootmistegevuseks, vaid väga paljud näevad eesmärgina vaid maa või metsa müüki.

Aastaid on probleemiks korrakaitse. Rääkides oma politseijaoskonna loomisest, lõpeb jutt küsimusega, mitu politseinikku teil omal vallas on või kes soovib õppima minna. Oleme otsinud olukorrale lahendust, uuel aastal asub üks valla noormees õppima politseikooli ja päästeamet hakkab osutama ka valveteenust.

Suurematest üritustest toimusid VIII Tõhela kodukandipäevad ja II vallapäevad, suhteliselt elav on olnud kultuuri ja spordielu.

Kuigi tihti kipub negatiivne varjutama positiivset, siis lisaks eelpooltoodule on igatühel kindlasti veel paljugi sellist, mille üle rõõmustada.

Ees ootavad uued tegemised. Valla poolt jätkub Tõstamaa koolimaja remont. Millises mahus, sõltub riigipoolsest rahaeraldusest, täna on reaalne II korruse renoveerimine. Väga halvas seisukorras on Tõhela rahvamaja. Piirkonna inimesed vajavad oma kooskäimiskohta ja loodan väga, et eeloleval suvel õnnestub remonti alustada. Seoses Tõstamaa kooli algklasside planeeritava üleminekuga koolimajja, vabaneb osa lasteaiaruumidest, planeeritud on sinna üle viia Tõstamaa raamatukogu, hambaravi ja perspektiivis ehk ka tervisekeskus. Vaja on ehitada Pärnu-Varbla suuna kanalisatsioonikollektor, ehitus sõltub keskkonnaministeeriumipoolsest toetusest.

Käegakatsutavamaks peaks saama Kihnu väina merepargi projekt. Meie vallas peaks see puudutama merepargi keskusehoonet, Tõstamaa jõe korrastamist, Ermistu ja Tõhela järvede kompleksset uuringut ja kasutuskava, kalatreppi Paadremaa jõe suudmealale, Tõstamaa ja Pootsi

parkide jätkuvat korrastamist, Kastna puhkeala ja Manija lambakasvatuse projekte, puhkemajanduse elavdumist. Valmima peab valla üldplaneering, koostöös ettevõtluskeskusega on plaanis töötada välja valla ettevõtluse arendamise programm. Uusi võimalusi peaks looma eeloleval aastal Tõstamaale jõudev digitaalside. Peame püüdma oma asju ajada arukalt ja tasakaalukalt. Enne kritiseerimist tasuks igatühel meist mõelda, mida mina olen teinud või saan teha elu parandamiseks vallas. 1999. on aasta, kus peame omale valima juhte nii riigi kui valla tasandil. Soovin väga, et osalemine selles oleks aktiivne, et ei peaks pärast nentima, et jälle läks viltu.

Tõstamaa valla vapil tähistab sinine merd, aga ka tõde ja lootust, kuldne maa ja liivaluiteid, aga ka õnne ja heaolu, ratas päikest ja elu, aga ka liikumist ja arengut. Soovin eelolevaks aastaks meile kõigile usku ja lootust, õnne ja heaolu, edasiliikumist ja arengut.

Toomas Rõhu
vallavanem

Palju õnne!

Jõulukuul 1995 ilmus esmakordselt Tõstamaa valla ajaleht. Nüüd oleme harjunud, et kord kuus jõuab meieni vallaelu kajastav Tõstamaa Tuulteks ristitu, täna on käes juba 35. number.

Avaartiklis avaldas vallavanem Endel Tõnisson lootust, et leht saab kajastama volikogu ja vallavalitsuse tegemisi, maareformi käiku, heidab pilgu kultuuri-sportisündmustele, leiab ruumi ka kohalikule kõmule. Pea-aegu nii on see läinudki.

Ilmselt kõige põhjalikumalt on käsitletud ajalugu. Andrei Udu mõnusa stiilis artiklid juhatasid meid oma juurte juurde, olid harivad ja õpetlikud, ehk leidis mõnigi kunagiste valla meeste-naiste tegemistes tänapäeval järgimist vääriivat. On väga kahju, et neile enam järke ei tule.

Vallavalitsuse ja volikogu tegemisi on kajastatud, kuid stiililt on

see jäänud lünklikuks. Mõnikord on ülevaade olnud põhjalik, teinekord väga lakooniline. Ilmselt oleks siin vaja just lehetegijate erapooletut sulge, sest vallavalitsuse ja volikogu liikmetel ise on kordaminekute puhul nagu imelik kiita, ebaõnnestumistest ei tahaks aga hoopiski rääkida. Lehes on avaldatud kõik vallavalitsuse ja volikogu poolt vastuvõetud õigusaktid ja kajastatud kogu maareformi käik. Madis Veskimägi sule kaudu on leidnud põhjalikku käsitlemist tervishoiuprobleemid, antud on kasulikke soovitusi oma tervise eest hoolitsemiseks.

Kajastatud on kohalikku kultuuri- ja spordielu, ülevaade on kaubandusest, omal kohal on reklaam, kuulutused ja sünnipäevaõnnitlused, kirjutatud on paljust muustki.

Mida võiks veel olla. Kahju, et enam ei ole kunagist intervjuude

rubriiki. Vallas on inimesi, kelle mõtteid tasuks teisteni tuua. Vähe on kajastatud vallainimeste igapäevaseid tegevusalasid: põllumajandust, metsandust, kalandust. Ajaloo tarbeks võiks olla kroonika rubriik, ilmselt oleks täna päris mahukas politseirubriik.

Leht on tegijate nägu. Tänuõnad lehe kokkupanijatele Lea Rannikule, Ene Lehtsalule, Alo Adlerile ja kõigile neile, kes on vaeva näinud artiklite kirjutamisega. Vallalehte kirjutatakse ühiskondlikus korras, kajastamist on leidnud need valdkonnad, kus on leidunud kirjutajaid. Kui leiate, et midagi on puudu, siis tuleb haarata sulg, kõik kaastööd on oodatud.

Toomas Rõhu
vallavanem

Killukesi Tõstamaa sidejaoskonna lähiajaloost.

Käesoleva aasta 13. novembril tähistas Eesti Post oma 80-ndat aastapäeva. Seda tähtpäeva silmas pidades oleks sobilik huviorbiiti võtta ka kodukoha postimaja tööd ja tegemised. Juubelihõngu tundub juba majale lähenedes – just, just on lõppenud remont, mille käigus on maja saanud uue helevalge kuue. Noorenduskuur kulus majale hädasti ära, sest postimajana oli see maja kasutusel juba ammu enne sõda.

Enne kui kirjutame sidejaoskonna tänasest päevast, põikame mõneks ajaks minevikku. Järgnev ei pretendeeri mingile ajalooliselt tõsiseltvõetavale kronoloogiale - need on vaid üksikud killud Tõstamaa sidejaoskonna ajaloost. Oma mälestusi on nõus lugejatega jagama kauaaegne Tõstamaa sidejaoskonna telefonist Vilma Männiku.

Vilma asus sidejaoskonda tööle 1950. aastal ja töötas seal 16 aastat. Neil aastail oli sidejaoskonnas 4 töötajat - ülem ja 3 telefonisti. Töötati kahes vahetuses: 8 - 14, 14 - 21, 21 - 8. Selline töökorraldus tagas ööpäevaringse telefoniside. Tol ajal toimus telefoniside nn. kommutaatori kaudu: seal olid numbrid peal. Kui keegi soovis ühendust, siis langes soovija numbrilt klapp alla, seejärel võttis telefonist toru ja soovija sai paluda ühendust öeldes soovitud numbriga. Siis pani telefonist ühendusstepsli soovitud numbriga auku - ühendus oli loodud ja soovijad said rääkida. Sellest seigast järeldub telefonisti töö vajalikkus ja täpsus - ainult telefonist sai kõnesoovijaid ühendada. Kõige tähtsam oli - mitte öövalve ajal magama jääda, seda enam, et peale liht - juturääkijate pidi Tõstamaa iga 3 tunni järel andma Kihnu ilmavaatluspunkti saabunud vaatlusandmed Pärnusse. Sageli tuli ka öösel ühendada erinevatel saartel asuvaid sõjaväeposte. Vilma meenutabki huvitavaid juhtumeid öise valvekorra kohta.

Sidejaoskonnas oli tol ajal liinitöölisena tööl Eeri Paugus, kelle elukoht oli Soomras. Ühel tuisusel õhtul ei tahtnud ta pikka koduteed ette võtta ja otsustas ööbida sidejaoskonnas. Mainitud ööl oli

Vilma valvekord. Kuna Eeri oskas ühendusi anda, tegi ta Vilmale ettepaneku koju minna, lubades ise nõutavad ühendused teha ja ilmavaatlused anda. Hiljem selgus, et uni oli ikkagi mehe üle võimust võtnud ja öised ühendused kõik tegemata. Vastust tuli anda Vilmal. Aga Vilma oli väga hea töötaja, (16 aasta jooksul 12 kiitust koos rahaliste preemiatega), siis ta jäi ilma noomitusest. Nii hästi ei lõppenud öine uinak Leopold Lõpul, kes talgutelt tulnuna samuti magama jäi - tema käsutati teisel hommikul kohe Pärnusse ja ta sai oma noomituse kätte.

Õhtul valves oleva telefonisti ülesandeks oli ka saabunud posti sorteerimine ja jagamine (post tuli õhtuse bussiga ja läks Pärnusse hommikuse bussiga). Tavaliselt ootasid inimesed ja postiljonid õhtul posti sidejaoskonnas. Suuremates kohtades (Ermistu, Kastna) olid üleval suured postkastid, kus iga pere jaoks oma numbriga ja lukustatav kapike.

Vilma mäletab ka ühte kriminaalset lugu, mis leidis aset ikka samas postimajas, kuhu meiegi oma kirjad viime. Ühel ajal oli Vilma töökaaslaseks telefonistina tööl Urve Lindmäe. Vilma ei mäleta üksikasju, aga tõsi on see, et telefonist oma soovimatu lapse laiba sidejaoskonna ahjus ära põletas. Nagu hiljem selgus, oli ta äsjasündinud surnud last hoidnud paar päeva sidejaoskonna

koridoris olevas vanade dokumentide kastis ja kui saabus tema öövalve kord, siis ta selle koleda toiminguga ette võttiski. Järgnes vanglakaristus ja pärast vabanemist ta enam Tõstamaale elama ei tulnud.

Muidu töötas sidejaoskonnas väga töökas ja üksteisega väga hästi läviv kollektiiv. Neid ühendas kindlasti ka see, et neil oli ühtne vormiriietus, mis koosnes tumedast kleidist ja heledaruudulisest kraest.

Peale seda on Tõstamaa "sides" töötanud väga paljud kodukandi inimesed: Hermann Tamme, Maimu Tamme, Urve Lindmäe, Tiiu Tinn, Asta Pärna, Linda Meriluht, Leida Soomets, Vilhelmine Vilgats, Kunda Tomingas, Hilda Kaldoja, Herta Oja, Leopold Lõpp, Leida Kõösel, Endel Tuisk, Vilma Männiku, Maire Blasen, Ats Pulk, Elvi Rivimets, Hedda Selberg, Linda Järve, Saima Soosaar.

1966. aastal tuli Tõstamaa sidejaoskonda tööle Linda Järve. Algul töötas Linda telefonistina, seejärel operaatorina ja 1991. aastast, peale Leopold Lõpu surma sidejaoskonna ülemana. Teatavasti töötab ta sellel ametikohal ka praegu. Eesti Posti aastapäevapidustuste käigus omistati ka talle hea töö eest aukiri koos mälestusmedaliga.

Linda Järve "valitsemisajal" on sidetöös toimunud suur muutus - on eraldunud telefoniside. Põhitöök on jäänud postisaadetiste edasitoimetamine. (järg lk 4)

Pealiskaudsel vaatlemisel võib näida, et töökoormus on vähenenud,

tööpäev lühenenud, öövalved kadunud jne. Aga kui sidejaoskonna töösse

kaugekõned. 2. Postimüük - ca50 firma kauba vahendamine. 3. Telefoni -, elektri - ja maamaksud. 4. Auto - ja pensionäride varakindlustus. 5. Kõik Ühispanga teenused. 6. Lotomüük. / . Telefonikaardide müük. 8. Markide, ümbrike, kaartide müük jne.

tõsisemalt süveneda, siis tekib küll küsimus, kuidas nad selle kõigega toime tulevad. Eesti taasiseseisvumise ja piiride avanemisega on ka sideasutustes töö väga tömahukaks kujunenud. Toon mõned näited:1.

Päeva lõpul tulevad müügist saadud rahad kõik veel klappima panna. Selleks on kasutusel 5 põhikassat. Loetletud nimistut võib võtta reklaamina, sest siit saab realugeja teada, milliseid tehinguid saab sides teha, aga allakirjutanu jääb küll pigem imestama sidetöötajate vastupidavuse üle. Jõudu neile!

Kirjad, postipakid, telegrammid,

Meenutusi kuulas ja pani kirja E. Liiv

Leo Lõpp, Vilma Männiku, Tiiu Tinn – postiljon, Elvi Kivimets, Vilhelmine Vilgats, Endel Tuisk.

Väliseesti kirjandus Tõhela raamatukogus.

“Raamatud sarnanevad tulega koldes. Me toome tule naabritelt, hoiamme teda lõkkel ja anname edasi teistele ning ta kuulub kõigile.”

Voltaire

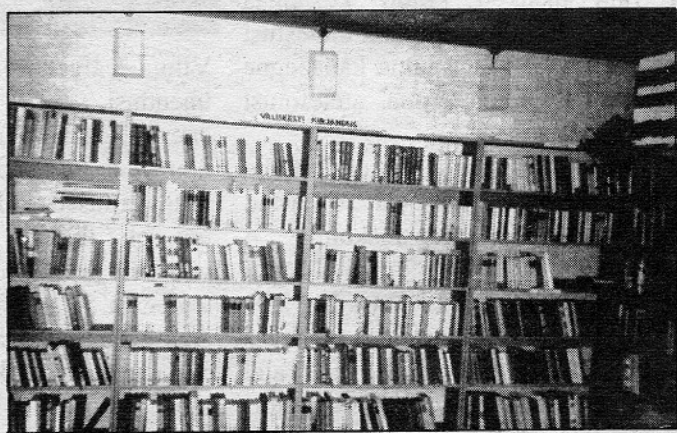
1989. aasta suvel külastasid Taidi ja Erich Karjel Stocholmist Tõhela raamatukogu ja töid kaasa 16 välismaal ilmunud eestikeelset raamatut. Sellega pandi alus väliseesti kirjandusele Tõhela raamatukogus. Järgnesid igaaastased saadetised. Neis olid nii Taidi - Erichi isiklikud raamatud, kui ka nende tuttavate omad. Oma raamatuid kinkis ja transpordiga abistas teine Tõhelast pärit mees Evald Karjel. 1944. aasta sügise segastel aegadel olid nad sunnitud maha jätma oma kodu ja põgenema Rootsi. Ja nüüd on nad oma kunagist kodukohta külastades ikka astunud sisse raamatukokku ja ikka on neil kaasas olnud välismaal ilmunud eestikeelset kirjavara.

Möödunud aastal saabus suurem saadetus, üle 20 kastitäie raamatuid. See oli Evald Karjeli isiklik raamatukogu. Tema suureks sooviks on, et neid loeks kodukandi rahvas. Ja nii on 10 aasta jooksul väliseesti kirjanduse fond kasvanud 1200 raamatuni. Lugejaile on meelespidamiseks riikli juures teade:” Need

raamatud on Tõhela raamatukogule kinkinud Tatjana ja Volli Altmäe Södertäljest, Taidi ja Erich Karjel Alvsjöst, Klara ja Evald Karjel Otterbackenist.” Mida siis võib lugeda? Ajalooalast on palju.

Vabadussõjast: kaheköiteline “Eesti Vabadussõda 1918 - 1920” (kokku 1124 lehekülge), paljude fotodega “Eesti Vabadusristi kavalerid (400lk.), Einar Lundborgi “Soomusautoga Eesti Vabadussõjas”. Huvipakkuvad on veel “Eesti saatuseaastad 1945 - 1960” - 6 raamatut, “Eesti riik ja rahvas Teises Maailmasõjas” - 15 raamatut, Viimatinimetatu juures võib mainida fakti, et tema esimesed 10 osa on ilmunud Rootsi kirjastuse väljaandel, kuid siis on ENSV kirjastus “Kodumaa” pidanud vajalikuks lisada samas kujunduses veel 5 köidet. On ilmunud elulood Johan Laidonerist, Jaan Tõnissonist, Konstantin Pätsist. Memuaarkirjandust oma eluteest ja juhtumustest on avaldanud Jaan Lattik, Voldemar Mettus, Johannes Mihkelson, Helmi Mäelo, August Mälk, Jüri Rimmelgas, Pedro Krusten ja paljud teised.

Eesti ilukirjandusest on enim raamatuid Arvo Mägi’lt, kellelt on 27 nimetust. Järgnevad Karl Ristikivi,

August Mälk ja Bernhard Kangro, kõigilt 20 raamatut. Veel võib nimetada Salme Ekbaumi (16 rmt.), Valev Uibopuud (15 rmt.), Ain Kalmus (16 rmt.), Helmi Mäelo (11 rmt.), Arved Viirlaid (11 rmt.) Pedro Krusten (11 rmt.), kasarmuromaanide autor Peeter Lindsaar (8 rmt.). Palju loetakse veel järgmisi autoreid: Alma Teder, Elin Toona, Tõnis Migagu, Ermo Mei, Arvi Kork, Raissa Kõvamees, Keete Ainver.

Väliskirjandusest on tõlgitud paljusid autoreid, eelkõige muidugi põhjamaade autoreid. Näiteks Knut Hamsun (10 rmt.), Johan Bojer, Gunnar Gunnarson, enim aga Mika Waltari (kokku 13 nimetust, neist neli romaani kaheköitelised). Lugemist jätkub.

Tuhat tänu raamatute kinkijaile ja ilusaid lugemiselamusi meile.

Silvi Rand
Tõhela raamatukogu juhataja

Probleemidega laps(evanemad)

Inimesest hakkab kujunema isiksus tema sünnihetkest. Kõik, mis inimese elus edaspidi juhtub, mõjutab tema arengut ja jätab jälje. Laps õpib aegamööda rääkima, eristama head halvast, ka selleks on oma aeg.

Lapse sünniga on see suur algus tehtud, aga edasi? Kuidas peaks üks lapsevanem last kasvatama, et temast ei tuleks ühiskonna heidikut – problemaatilist last? Kui ainult teaks, milline on ainuõige kasvatusviis, et hiljem ei kannataks kumbki pool. Kuidas küll suunata üht pisikest isiksust, kellel on samuti omad soovid ja tunded? Aga vot ei tea! Siinamaani pole ju leitud ühest lahendit – üks pooldab vabakasvatust, teine jälle vitsahirmu. Kumb on õigem ja tulemusi andvam? Pole ju kindel, et kõike teha võib laps (vabakasvatus) ei muutu ühel heal päeval vägivaldseks. Samuti puudub garantii sellel, et vitsahirmus kasvav laps end elu aeg alaväärsena ei tunne. Millest siis sõltub lapse iseloom ja käitumisnormid? Geenidest, vanematest, seltskonnast või hoopis koolist? See küsimus peab jääma vist targematele, mina põhjendada ei oska.

Üleni halbu, vägivaldseid ja vastuhakkavaid lapsi vist polegi. Põhjus võib ju peituda kus iganes. Enamus pahategijatest püüab lihtsalt silma paista, et kompenseerida puudujääke saamata jäänud tähelepanu osas. Kui laps teeb vahel midagi head, näiteks rohib vabatahtlikult lillepeenart või koristab toa, siis tihti seda ei märgatagi. Aga nii kui tuleb juttu pahandustest, on tähelepanu kui palju. Ebaõiglane?!

Asi läheb keeruliseks murdeeaalisega. Tujumuutused vahelduvad igasugu

nõudmistega, ebakõlad vanematega. Teismeline ju isegi veel ei tea, mida elult tahab, temalt on palju nõuda veel arukust ja suurt otsustusvõimet. Suur viga tehakse siis, kui mürsikut hakatakse kohtlema nagu last. Tema enda arust on ta juba suur, kuigi väheke saamatum. Tuleks unustada sellised sõnad nagu – ära tee, ei lähe, ole vait, ära sega vahele jne. Eelkõige tuleks rääkida, mis sest, et vahel on tunne, nagu suhtleks seinaga. Sellisest hoiakust hoolimata teismeline kuulab, kui oma nõuandeid ja soove peale ei suruta. Sellisele lapsele, kes tegelikult pole laps ega täiskasvanu, tuleks anda hingamisruumi ja võimalus enda eest vastutada, seda ikka selleks, et noorukist areneks normaalne ja eluga toime tulev täiskasvanu. Loomulikult on rübliku soovid vahel üle mõistuse ja neid ei peagi täitma, kuid põhjendus kuluks ära küll. Muidu võib “teenagerile” jääda mulje, et teda on millegi eest karistatud. Algul lapse ja hiljem areneva teismelisega tuleks luua side, sest mida vanemaks saab laps, seda raskem on luua habrast usaldussilda.

Laps pole alati kodu peegel, eelkõige on ta isiksus ja sellena ainulaadne. Tal on ainuomased käitumisnormid, mis kujunevad küll kodu kaasabil, kuid i-le paneb punkti siiski laps ise. On ju palju juhuseid, kus joodikute perest pärinev laps püüab elatada oma õdesid-vendi ja käia veel koolis. Või tuleb korralikus kodus kasvanud lapsest pätt. Kui aga Tõstamaal tuli juttu sellest, et vanemad annavad lastele alkoholi ostmiseks kirjalikke lube, siis on see pöördumatu viga mitte laste, vaid nende vanemate poolelt. Tagajärjed,

mis tulenevad alkoholist, olgu see siis salaviin või “puhtatõuline” viski, võivad avalduda alles aastate pärast. Ja pealegi vajab arenev organism viina asemel vähemalt kaks korda päevas sooja toitu... Alkohol on ju eelkõige arukate inimeste jook ja selle ostmiseks luba andes tuleks mõelda, kas võsukese jalad ikka hiljem kannavad või ei.

Kust saab aga abi laps, keda kodus ei kuulata või kelle jaoks pole lihtsalt aega? Meie muidu nii igapidi logisevas riigis on õnneks tulnud idee peale avada noorteruume, kust saab alati head ja tarka nõu, ning mis peamine – keegi ei saada eales minema. See aga peaks olema variant puhuks, kui tõesti muud moodi ei saa, kui puudub mõistmine ja huvi.

Iga inimene on nagu omaette masinavärk, mille ehitusse ei saa kunagi lõpuni süüvida. Inimhing on ettearvamatu ja kummaline, keegi ei saa iial teha inimeste kohta üldistust ainult tema välimuse või käitumise järgi. Samuti ei saa öelda, kuidas neid õigesti kasvatada. Nii palju on eri viise, just iga lapse jaoks üks. Alati polegi vaja ainult õpetada ja rääkida, vaid vahel ka vaikida ning ise targemaks saada. Lapsevanem, küll vanem ja kogenum, ei ole veel kõiketeadja. Ka heaga lähenemine annab tulemusi, vahel enamgi. Kuid kõige tähtsam on varuda aega ja kannatust, sest enda ümber tihke tõrjumismüüri loonud lapseni on väga raske jõuda. Peab ainult väga-väga tahtma...

Evelin Nõmmik

*Jõuluõhtu küünlasära
Viigu muremõtted ära,
toogu üle kauge aja
pühalikku kellakaja.
Rõõmuga meeli täitku,
hellusega hinge läitku.*

*Nõrkadele andku jõudu,
tarkadele mõttesõudu,
vaevlejaile pääsmislootust,
õnnetuile õnneootust.
Õnnistagu jõuluvalgus
Aasta lõppu, uue algust!*

Iseloomustavaid jooni Tõstamaa tegelastest

(Algus novemrikuu vallalehes)

Liikudes vallamaja poole, kohtame ka valla kõrgemaid võimukandjaid. Tõstamaa kabineti eesotsas püsib juba pikemat aega "Oja" - V. Karlson. Energilise ja tulihingelise kõnemehe hoiab ta valla asjad kõige paremas ornungis. Parlamendi töö kõrval seab aga hoolega sahka oma hästi korrastet asundustalus. Ennem oli riigirentnik, aga nüüd on läbi ja läbi põllumees. Vallamajas, milline moodsamaid sellesarnasete seas, on "härraks" sekretär Soo, kes äripäevil hoolega teeb rehnuti, aga pühapäeviti puhub pasunat, et lust näha. Muidugi ei ütle ta korralikust napsist kunagi ära ning naissoost ei pääse ka niisugusel puhul mööda. "Tõmbab" veel siin-seal kaasa. "Shefi" suures töös ja toiminguis avitab veel suu ja sulega Niemani Mart, kes lööb "ihu ja hingega" seltskondlikku ellu kaasa ning peol jagab tema ikka "Amori kasti" sisu välja. Üsna järve kaldal asub aga vendade Veinbergide nägus asundustalu elamu, kus murdjad töömehed.

Siirdudes edasi valla põhjapoolsemasse ossa, peatume Tõhelas, mis on vaidlemata valla arenemise osa ning elab omaette nagu vald vallas. Siit on isegi omal ajal sulemehi välja läinud. Eks ole ju meie viljakama kirjaniku Mats Mõtslase kodupaik Kiraste "Hendriku" talu. Aga omaks kaunimaks mälestuste maaks peab ka praegune kaitseväge staabi 2. osak. juhataja kolonel K. Laurits oma lapsepõlvkodu "Mättat". Olles küll pealinnas kõrgel kohal, käib ta siiski sageli meid tõhelasi külastamas. Aga ka teisi nimekaid mehi on siit akadeemilisse perre võrsunud. Tõhela organiseerit maanoorte lippu hoiab aga kõrgel Alex. Koppel - junior. Olustvere diplomiga noor põldur. Juhib "Noorsoo Seltsi", jagab noortele vaimuvalgust raamatukogust, teeb bilansse tarvitajate ühisuses ja võtab vastu oma kaitseliiduga igasugu rünnakuid. Rühhib süle ja seljaga selleks, et Tõhelasse kerkiks peadselt moodne rahvamaja. Abielu sadamasse sõudmiseks ei saa see mees teps aega mõteldagi. Seepärast ongi mõnel tütarlapsel eriti suur mure. Noorsoo seltsi tähtsas töös abistab "Sassi" sama

energiline naabrimees Martin Madisson. Noor kooliõpet. Joh. Unt on aga see mees, kes "Endlasse" viis Tõhela "talutaatide laulukoori" ning võlus üpris hallihabemeliste meestegi südameid. Tema teene ongi see, et meil pidudel alati võimsalt laulud noorte rinnust kõrgele kõlavad. Tema armuline abikaasa Paula Unt õpetab lastele näputööd ja juhib naiskodukaitse kohalikku "leegioni". Tõhela 6-kl. algkooli juhatajaks on aga preester Noppel, kes tegeleb ka väga mitmel kombel seltskonnas. Lööb hästi "lambapead". Pikemat aega valmistab Tõhelas aga kõrgema kvaliteedilist eksportvõid meier Jaak Parts, kes täieline kol. Pulga teisik. Mees, kes püüab kõik teha, et põllumees oma vaevast väärilist tasu saaks. Aga kui vahel mõni saadeti kõige paremini välja ei kuku, siis lubavad kangemad mehed Jaagu Kariste kanti enda tallu saata; sellest oleks aga ainult Tõhelale kaotust.

Joh. Kõösel - "Kääralt" on aga selle piimakoja täieõigusline president. "Orika" Heirich Karjel peab aga ühisuse kirjavara korras ning lööb veel mujalgi kaasa kui aega jätkub. Vaat vanast Jüri Jakobsonist on aga piimaühisuse liikmetel eriline hea meel, sest tema on ligi 10a. neile peole seda rahapuru ladunud, aga kunagi pole tal puudust tulnud, vaid igale on oma norm jatkunud. Omaaegne põllumeeste ja seltsielu juhtiv tegelane, hõbepäine "Puurma" Mart Kirikal veedab aga nüüd talve linnas omas "palees", käies vaid suvel kodus suvitamas. Tõhela noort tarvitajateühisust juhib noor ärijuht Kosenkranius, kuigi linna mees, on kohalikud põllumehed temaga üsna rahul. Kõige suurem heameel on aga temast muidugi tütarlastel. Temale kõva konkurentsi teeb nüüd endine piimaühisuse autojuht J. Mihkels, kes heal ajal rängalt raha tegi. Põline "gilde" mees on aga kaupmees Murd. Tal oli ka kena tütar, kes nüüd pr. Treumuthi tiitelt kannab ning äriilmas ja seltsielus kaasa lööb.

Ammu ihaldatud Tõhela - Pärnu omnibuse juhi koha sai nüüd "Laagitse" Otto Laurits, kes talvel tublisti orkestrit teeb ja tenori soolot

ajab. Ev. Karjel, Villu Laurits ja Salme Laurits on jällegi kolm musikaalset ja seltskonna agaramat suurust. Aga Martin Sepp ei taha kuidagi maha jääda. "Saianukil" elab väike noorpaar Ella ja Jaan Seppad, mõlemad põllumajanduslise kutseharidusega. Uus kontr.-assistent prl. Sepp aga ei kuulu nende suguvõssa, vaid on sootuks Saaremaalt. On üsna virk ja viisakas, aga seltsielus veel sissetöötamata.

"Lauri" talu on seevõrd kuulus, küllap muidugi tütre Liide tõttu. Poisid, mis te's veel ootate? Seda te muidugi ei tea, et Teoste külas on kolm koduväi kohta ning igalt poolt saab kaasavaraks ka ühe Hilda. Ärge aga "Äedaste" külast "Nukit" unustage, ka kange koduväi koht ja ainus tütar Elly nagu "blond ingel". Siit kandi kangem põllumees peaks muidugi Jaan Jakobson "Mardilt" olema. On kohaliku põllumeeste kogu esimees. Ehitas hiljuti eeskujuliku savi karjalauda. Poeg muidugi jätkab seda uuenduste seeriat, kuna ta praegust Olustveres "tudeerib agronoomiat". "Kopli" Aleks. Koppel, senior, on Tõhela ühistegelise põllumeeste liikumise isa. Hallipäise noorena töötab kaasa kõikjal, kus jõud ja aeg lubab. Olles ka keelpillide orkestri juhiks jne. - "Laagitse" Villem Laurits - noorena olnud kange kõnemees ja mängumees. Nüüd elab kaasa vaid oma kodutalu rõõmudele ja muredele. Omades suurema ja korralikuma viljapuuai.

Meierei juures paistab aga silma uus ja moodne "Annuste" elamu. Peremees Reinhold Vilgats lööb kaasa õige mitmeski ühingus ja ühisuses juhtiva jõuna, olles ühtlasi valla kindlustusseltsi presidendiks. Ent esmajoones korraldab siiski kodutalu, kasvatades punast tõukarja ning tehes peekonitest "valuutat". Poeg Arnold Vilgats, kes end tulevasele põllumehe elukutsele Pollis ette valmistanud, on juba koolipingilt tuntud eeldustega kõne- ja kirjamees. Nüüd aga püüab omatud teadmisi viljakalt rakendada kodutalus. See ei ole isegi seltsielus juhtiva jõuna kaasalöömiseks aega jätnud. Seda usinam olevat aga õde Elly Vilgats seltsielus.

"Ojamardil" oli vanasti suur männik, mis paistis poolele Pärnu teele, tähtsam on muidugi see, et talus on õige mitu noort ja nägusat preilit Pärddijaaku. Elisabet olla aga neist kõige kõrgemat karjääri teinud ning pealinna ühele tähtsale tegelasele

mehele läinud, olles selle läbi pr. Grossiks muutunud. Kiraste kandist ei ole küll erilist kuulda. Ainult "Tänavaotsa" Seimanil on miljoniline elamu ja "Aadu" Jääger on kange hobusekasvataja. Oleks küll mitmest kandist paljugi pajatada, aga

ruumipuudusel peame seekord loobuma. Ärge aga kurvastage, vast edaspidi näeme ja kuuleme jälle.

Vanu ajalehti sirvis

Andrei Udu

Külalisena Pootsis.

4. detsembri õhtupoolikul kogunesid Tõstamaa Keskkooli õpetajad poeesisele parkimisplatsile Ando bussi ootama, et sõita Pootsi Kooli. Pootsi Kooli õpetajad kutsusid meid külla, et tutvustada uut maja ja veeta õdus õhtupoolik ühises kohvilauas.

Eks ole meist igaüks bussiga mööda sõites imetlenud imeilusat roosakat koolimaja iidsete puude taustal. Nüüd avanes meil võimalus maja ka seestpoolt imetleda.

Uksel tervitas meid kooli sarmikas direktress pr. Mitt, kes külalislahkelt tegi meiega huvireisi oma valdustes. Kõikjal heledad roosakad, sinakad ja kollakad värvitoonid. Klassiruumid on küll pisikesed, kuid mahutavad siiski praeguse õpilaskontingendi. Mahedate värvitoonide taustal mõjusid imekaunilt saalis ja sööklas suured

datlipalmid ja muu kaunistav rohelus - siinkohal kuuluvad tänusõnad kauaaegsele bioloogiaõpetajale Õilme Vaarmale.

Üldmulje oli väga meeldiv. Jäi vaid imetleda, mida võib üks korralik remont vanast majast teha. Loomulikult on Pootsi Kooli õpetajad ka ise oma majast vaimustatud ja tänulikud

vallavalitsuse ettevõtlikkusele, kelle abigasee uuendus teoks sai. Nüüd tahaks mõelda, kuidas veelgi tõsta kohaliku kooli autoriteeti oma piirkonnas, et see kaunis maja ikka paljudeks aastateks koolina alles jääks.

Samas majas asub ka kohalik raamatukogu, kus juhatajana töötab juba 36 - ndat aastat Asta Kivimaa. Raamatukogu paistab silma kena väikese ruumi otstarbeka kasutusega. Vaatamata ruumikitsikusele on leitud

koht uudiskirjanduse väljapanekule, jõulumeeleolu pakkus väike temaatiline näitus jõuluraamatutest.

Kui maja sai üle vaadatud ja imetlushüüded veidi raugenud, paluti meid sööklasse kohvile - siingi laudadel võileivakandikute vahel põlevad küünlad, aknalaudadel aafrikakannikesed ja põrandal suured datlipalmipotid. Järgnesid tavapärased sõnavõttud ja üksteisega tuttavakssaamine. Võõrustajad olid mõelnud välja ka väikese "eneseharimise" seansi. Külla oli kutsutud lillesalong "Calendula" esindajad. Nad tutvustasid meile ökoloogiliselt puhtaid maitseaineid ja raviteesid. Tutvustatavaid tooteid oli võimalik ka osta. Seda võimalust kasutati usinasti. Oli üks positiivsete emotsioonide õhtu.

Üks külalistest.

"SÕÖRIKUD" kutsuvad.

Alati on meeldiv mööduda ja vahest ka sisse astuda väikesesse õdusasse söögikohta nimega "Sõõrikud". Tähelepanu köidab eelkõige majake ja selle ümbruse väliskujundus. Omanikul on kunstimaitset ja silma üsna ootamatute detailide rakendamiseks ilu teenistusse.

Suvi läbi võisime nautida suure kressivaasi õitsemist tohutul puukännul - oli ilus ja varjas oskuslikult kännu.

Maja ees oli suvel valge lauake toolidega nagu paljudel linnakohvikute õuedel - aga "Sõõrikute" laual oli igal hommikul vaas värske lilledega, mõni päev lausa lilleseadega.

Märkamatu on vihmane - porine sügis andnud teatepulga talvele. Ja jälle pilgutab meile kutsuvalt silmi "Sõõrikud". Väike roheline kuuseoks punase lindikesega uksel tuletab

meelde - et käes on talveaeg ja varsti saabuvad jõulud. (Milleks küll see knopkadega kinnitatud "Grosso" - see klantspilt ei sobi meie koduse kuuseoksaga paari - see on tõrvatilk meepotti).

aga astume sisse! Seinal jõuluootust toonitamas küünaldega vanik ja maalid. Ka laual põlevad küünlad, soe ja sõbralik pererahvas ja omanäoline sisustus. Kui allakirjutanu ei oleks nii suur võõrkeelse slängi vastane, siis "Sõõrikutele" sobivaks vasteks oleks "Pub". Just selline väike ja õdus

on minu kujutluses Pub. Aga õnneks pole mingit vajadust nime muutmiseks, sest "Sõõrikud" on endale ise nime teinud ja seda eelkõige tänu leidlikule välis - ja sisekujundusele. See püüab pilku ja sunnib sisse astuma.

Päkapikk

Päkapikud ei käi ja Jõuluvana ei tule

Üürivõlgased (seisuga 15.dets.1998.a.)

Kiisler, Katrin	Nooruse	1-10	2456.70
Sireli, Öne	Nooruse	1-18	8617.30
Lehis, Helju	Nooruse	1-15	1757.35
Trossman, Anita	Nooruse	3-1	4456.60
Luhvoja, Mare	Nooruse	3-5	3187.30
Märtovski, Anatoli	Nooruse	3-8	1446.80
Raavik, Tiit	Nooruse	3-10	1371.10
Väli, Riho	Nooruse	3-13	1458.35
Heindla, Helgi	Nooruse	3-14	4950.20
Volgerad, Anni	Nooruse	3-15	1081.70
Vahemäe, Endla	Nooruse	3-16	1217.20
Maruse, Malle	Nooruse	3-18	2048.55
Kaškin, Ene	Nooruse	5-8	3239.55
Jürgens, Age	Nooruse	5-13	2876.55
Haljas, Marika	Nooruse	5-18	1201.10
Joao, Kristina	Nooruse	6-7	2428.05
Dmitrijeva, Olga	Nooruse	6-12	1098.10
Talimaa, Katrin	Nooruse	7-1	6024.75
Tisler, Aino	Nooruse	7-2	12917.95
Tisler, Angeelika	Nooruse	7-8	5657.05
Somelar, Marika	Nooruse	7-18	1980.70
Pärm, Riina	Mere	2-9	1123.70
Võlglasi kokku	22		73798.50

Jõulud Selistes

24. detsembril 1998.a.

12.00 - 16.00 Kalmukaunistuste ja küünalde

Jõulumüük Seliste kirikus

20.00 Kontsert - jumalateenistus Seliste kirikus

21.00 Jõulupidu Seliste Rahvamajas

Kontsert - jumalateenistusele kirikus oodatakse kõiki koos küünaldega

Jõulupidu Seliste Rahvamajas on tasuta pidu kõigile. Jõulusõõgid ja joogid võtab iga inimene teistega jagamiseks ise kaasa. Kel soov jõuluvana kaudu teisele pakki kinkida võtab jõulukingi ise kaasa.

Pühäl jõuluõöl on varuks palju üllatusi!

Häid jõulupühi kõigile!

Jaaguranna Lillelaagrist
info tel. 25106651 A. Trope

Jõuluõhtu jumalateenistus Tõstamaa kirikus

24. detsembril k 14.00.

Buss väljub Kirastest 13.15, Vaistest 13.30,
Kavarust 13.15. Tagasi 16.00.

Koolieelikud, kes käi lasteaias, saavad jõulupakid kätte
vallamajast tööpäevadel (lõuna 13.00 kuni 14.00).

Õnnitleme detsembrikuu sünnipäevalapsi!

*Tähtis ei olegi aastate koorem,
tähtis on hing – ja see jäägu nooreks!
Tähtis ei olegi aastate lend,
tähtis, et reipana tunneksid end.*

Mari Vihmann	96
Jaan Tamm	92
Hermann Anspal	85
Glafira Zudova	75
Ella Sutt	71
Erna Vainula	70
Väino Juhkam	65
Laine Ülem	65
August Märksoo	60

Tõstamaa valla **maakorraldajad teatavad**, et kodanike vastuvõttu ei toimu 24. ja 31. detsembril.

See talv, see kuu **Jõuluõhtu**
on jälle saanud imeks. **Tõstamaa Seltsimajas**
Tal väga ammu Kolmapäeval, 23.
jõulud pandi nimeks. detsembril kell 21.00

Vaheldusrikas jõuluprogramm terveks õhtuks -
mängud, tantsud, vahepalad tantsijatelt - lauljatelt . . .

Töötab Jõuluvana!

Ans "RENOMEE"

Pääse : 20.- EEK

Uusaasta diskopidu
"Uuel aastal uued vembud"
Tõstamaa Seltsimajas
1. jaanuaril 1999.a. kell 00.30

MUUSIKAT IGALE EALE - NOOREST VANANI!
D.J. JURGO TUHKANEN / Pärnu /

Pääse : 20. -EEK alates kella 01.30 35.- EEK

Jõulukontsert

Tõstamaa Seltsimajas

Laupäeval, 26. detsembril kell 13.00

Esinevad: Pärnu Õpilasmaja solistid ja poiste ansambel õp.
Endla Murdi juhendamisel

Big - band "Tõstamaa" dirigent Rein Vendla

Pääse : 15.- EEK

Toimetus:

Lea Rannik
Ene Lehtsalu
Alo Adler

Tõstamaa Raamatukogu
Tõstamaa Seltsimaja
Tõstamaa Keskkool

tel. 96 184
tel. 96 172
tel. 96 231